

اشاره

صاحب نظران به دوره پیش دبستان مثل امری ضروری و مؤثر در آموزش های بعدی نگر بسته اند.

از مهم ترین دستاوردهای این مقطع، آماده ساختن کودکان برای ورود به دبستان و شروع به خواندن و نوشتن است. اگر مربی نحوه به دست گرفتن صحیح وسایل را به کودکان بیاموزد، تغییر وضع از نقاشی به نوشتن برای آنان ساده خواهد بود، اگر این آموزش ها به طور هدفمند و سازمان یافته صورت گیرد، موجب پیشرفت رشد کودک و تکامل او می شود به طوری که نتایج مطلوبش را به خوبی می توان در آینده مشاهده کرد.

هدف از نگارش این مقاله آشنا ساختن خوانندگان عزیز با راه های مؤثر و فراهم آوردن محیط های آموزشی مطلوب در موقعیت های مختلف است که کودکان را برای نوشتن و فعالیت های گوناگون برای رسیدن به این هدف آماده می کند. فعالیت هایی که شاید بین برخی از آنان با مداد و نوشتن هیچ گونه پیوندی نباشد ولی مهارت های دستی را تقویت می کنند و بین چشم و دست هماهنگی به وجود می آورند که این تمرین ها می تواند نقطه آغازین موفقیت های بعدی کودکان باشد.

کلیدواژه ها: نوشتن، خواندن، آناتومی دست، زبان آموزی.

اهمیت و ضرورت تحقیق

همیشه این سؤال ذهنم را مشغول می کرد که چرا خواندن و نوشتن از سنین پیش از ورود به دبستان آغاز نمی شود؟ برای رسیدن به این پاسخ باید به وضعیت کلی کودکان این سن نگاهی بیفکنیم. در این دوره رشد جسمانی به سرعت دو سال اول زندگی نیست، ولی باز هم سرعت مشهودی دارد.

ماهیه های بزرگ بدن این گروه سنی از ماهیه های کوچک و انگشتان دست آنها رشد یافته تر است. از این رو، نباید آنها را به کارهای ظریف و دقیق، مثل نوشتن، وادار کرد، چرا که عمل نوشتن کار پیچیده ای است. در هنگام نوشتن اعضای مختلفی مثل دست، چشم و حافظه با هم در ارتباط هستند. در این سن قلم موهایی که کودک استفاده می کند باید در اندازه های بزرگ باشد و از آن جایی که هماهنگی چشم و دست کودک هنوز کامل نشده کار کردن با اشیاء کوچک را باید به حداقل کاهش داد.

اگر می خواهیم کودکان در رونویسی و نوشتن مشق در دوره ابتدایی موفق باشند، باید آنها را آماده کنیم. بهترین زمان برای شروع نوشتن رسمی، همان دوره ابتدایی است.

آشنایی با آناتومی دست

ابتدا بهتر است با آناتومی دست کمی آشنا شویم.

دست به وسیله استخوان های رابط،

به تنه وصل است. مچ دست ۸ استخوان کوتاه و کف دست ۵ استخوان دارد که از یک طرف با مچ و از طرف دیگر با انگشتان پیوند دارد. هر یک از انگشتان دست سه بند دارد، جز شست که دو بند دارد. بخش عمده ای از حرکت و تنظیم این ماهیچه ها به دستور مغز است. هر اندامی قسمتی خاص در مغز دارد که قسمت های مربوط به حرکت انگشتان دست، لبها و زبان در مقایسه با مناطق ویژه با وسیع تر است. از زمان کودکی تسلط مغز بر دست را می توان مشاهده کرد، مانند مکیدن انگشت که این تقابل کار شست با انگشتان دیگر برای چنگ زدن اشیاء بین ۳ - ۴ ماهگی ظاهر می شود. در خصوص تمرین هایی که با مهارت های دستی انجام می گیرند، مغز به مهارت سازی می پردازد که این عمل با عضلات ارتباط پیدا می کند و عضلات تحت کنترل مغز قرار می گیرند. در این جا می توان به دو گروه حرکات اشاره کرد: حرکات ظریف^۱ و حرکات خشن^۲. نوشتن نوعی حرکت ظریف است و برای رسیدن به این منظور ما ابتدا باید مهارت سازی کنیم و سپس کودکان را به نوشتن تشویق کنیم. خمیربازی در ۶ سالگی بین مغز با عضلات مهارت ایجاد می کند. پس نتیجه می گیریم که مغز با مهارت سازی، اجزاء را شناسایی و آن گاه آن را بررسی و تنظیم می کند و آمادگی برای نوشتن، امکان مهارت سازی

الهه بهادری باجگیرانی

کارشناس آموزش ابتدایی، ناحیه ۳ مشهد

ضرورت های آمادگی برای نوشتن

و تسلط مغز را بر عمل نوشتن از طریق مهار عضلات دست به کودک می‌دهد.

آشنایی با ارکان زبان آموزی

مهارت‌های زبانی براساس چهاررکن اساسی، گوش سپردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن، توسعه می‌یابد. نوشتن چهارمین رکن زبان آموزی است که اهمیت ویژه‌ای نیز دارد و کاری کاملاً پیچیده است. در میان مهارت‌های زبانی نوشتن سخت‌ترین مهارت است، زیرا هنگام نوشتن باید چشم، دست و ذهن کاملاً هماهنگ عمل کنند تا شخص بتواند بنویسد؛ به این معنا که رمزهای صوتی تبدیل به رمزهای دیداری یعنی خط شوند و از سوی دیگر هماهنگی بین چشم، دست و حرکت ماهیچه‌های ریز نیز لازم است. نوشتن به مقدماتی احتیاج دارد، بعضی از آن‌ها عبارتند از:

پی‌نوشت

۱. پرورش عضلات بزرگ و کوچک
۲. هماهنگی چشم و دست
۳. تشخیص تفاوت‌ها و شباهت‌ها
۴. مهارت قلم در دست گرفتن
۵. توانایی حرکت دادن مداد
۶. شناخت جهت‌ها
۷. تقلید حرکت قلم بر اساس جهت

معین

۸. آشنایی با نقطه، خط راست، عمود،

مورب و...

پس می‌بینیم

باید مهارت لازم کسب شود و آن‌گاه آموزش مستقیم خط‌نگاری آغاز شود. بهترین زمان برای یادگیری این مهارت مقطع پیش‌دبستانی است. اهمیت این آموزش به اندازه‌ای است که می‌توان جزء لازم برای کودکان محسوب شود. پیش از آن که کودک مدادی در دست گیرد و با آن بنویسد، باید تمرین‌های زیادی برای چگونگی به دست گرفتن مداد و هماهنگی چشم و دست انجام دهد. پس آمادگی بدنی و هماهنگی شرط اساسی برای شروع نوشتن است

● ماهیچه‌های بزرگ بدن این گروه سنی از ماهیچه‌های کوچک و انگشتان دست آن‌ها رشد یافته‌تر است

کودک خود را برای ورود به دبستان آماده سازیم).
ضریح آفتاب. ۱۳۸۰.

۴. ج کرمی، بریان. ترجمه فروغ تن‌ساز. یادگیری فعال. انتشارات مدرسه. پاییز ۱۳۷۷.

۵. سیف، سوسن. روان‌شناسی رشد. انتشارات مطبوعات. چ چهارم ۱۳۸۲.

۶. کرمی، رضا و علیرضا مرادی. روان‌شناسی تربیتی. (درس مشترک مراکز تربیت معلم). ۱۳۶۸.

۷. گایتون، آرتور. ترجمه فرخ شادان. فیزیولوژی پزشکی. شرکت سهامی چهر، تیرماه ۱۳۶۰.

۸. مارو، جان. ترجمه مرحوم مجتبی جوادیان. چگونه به کودکان پیش‌دستانی خواندن، نوشتن و حساب بیاموزیم. معاونت هنری استان قدس رضوی. ۱۳۷۴.

۹. رشد آموزش ابتدایی، «نوشتن مسأله این است». شماره ۷، سال هشتم، فروردین ۱۳۸۴.

۱۰. رشد آموزش ابتدایی، «نوشتن مسأله این است». شماره ۷، سال هشتم، فروردین ۱۳۸۴.

